

אילו של יצהק

כ' אדר ב'	כניסת שבת	יציאת שבת
18: 17	18: 17	19: 33
18: 39	18: 39	19: 35
18: 28	18: 28	19: 35
18: 38	18: 38	19: 35

פרשת "צו" שבת פרה

פרשת השבוע "צו", ממשיכה לדון בדיני עבודת הקורבנות, ופותחת בציווי:

"צו אֶת-אֶהֱרֹן וְאֶת-בְּנָיו לְאָמֵר, זֹאת תֹּרַת הָעֹלָה: הוּא הָעֹלָה עַל מִזְבֵּחַ עַל-הַמִּזְבֵּחַ כָּל-הַלֵּילָה, עַד-הַבֶּקֶר, וְאִשׁ הַמִּזְבֵּחַ, תִּקְדָּ בֹ" (ויקרא, ו' ב')

ואומרים חז"ל שכל העוסק בתורה כאילו הקריב כל הקורבנות כולם, ומסבירים, שמי שלומד את באורי פרשת הקורבנות, יצליח להבין למה רומז כל קורבן, ומתוך שכך יגדל שיכלו בתורה ובהוראותיה, וישתדל יותר בקיום התורה ומצוותיה.

ויש מרבתינו שאומרים, שלימוד התורה, מעולה היא יותר מן הקורבן הקרב על המזבח, משום שהקורבן בא לכפר על חטא שכבר נעשה, ואילו הלומד תורה, הרי היא משמרתו שלא יבוא לידי חטא.

לעיתים, חווים האנשים מצוקה אמיתית בתחומי חיים שונים; אם בבריאות לקויה, אם בפרנסה דחוקה, ואם בחיי המשפחה והחברה.

האם גזרת שמים היא? וודאי!

מסביר הרמח"ל: "כל חיסרון, אינו אלא העלם טובו יתברך והסתר פניו. ונמצא, שהארת פניו יתברך וקרבנות תהיה השורש והסיבה לכל שלימות שתהיה, והסתר פניו – השורש והסיבה לכל חיסרון".

ומה גורם להסתר פנים? מקרא מפורש הוא (ישעיהו נ"ט, א'-ב'):

"הן לא-קִצְרָה יָד-ה', מְהוֹשִׁיעַ; וְלֹא-כִבְדָּה אֶזְנוֹ, מִשְׁמוֹעַ. כִּי אִם-עֲוֹנוֹתֵיכֶם, הָיוּ מִבְּדֵלִים, בְּיַגְסְכֶם, לְבִין אֱלֹהֵיכֶם; וְחִטְאוֹתֵיכֶם, הִסְתִּירוּ פָּנִים מִפְּנֵי-מִשְׁמוֹעַ."

אם כן, משימתנו העיקרית היא לזכות במאור פני מלכנו, שבו תלוי כל אושרנו. ועכשיו, שיודעים אנו למה עלינו לשאוף, מה הדרך להיחלץ מכל רעה ולהגיע לכל טובה, שואלים אנו את עצמנו: כיצד עושים זאת? איך זוכים לאור פני ה', לטובו ולחסדו?

והתשובה מצויה בידנינו: כדברי הנביא המובאים:

יש להסיר את המחיצה, את המסך המבדיל - להפסיק לחטוא!

אין קל מלומר זאת, אבל כיצד מיישמים זאת בפועל?

עונה הרמח"ל צ"ל (דרך עץ החיים): **"ידיעת האמת מחזקת הנשמה, ומרחיקה ממנה את היצר! ואין דבר המחליש את הנשמה בפני היצר, כחיסרון הידיעה, ואם הייתה הידיעה רחבה ועומדת על לב בני האדם, לא היו חוטאים לעולם. ולא היה אפילו יצר הרע מתקרב אליהם ושולט עליהם, כמו שאינו שולט במלאכים"**

זה הסוד! ידיעה! אבל לא סתם ידיעה, ידיעה רחבה העומדת על לב האדם! לא די בקיום הכתוב: **"וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם,"** אלא כהמשכו: **"וְהִשְׁבַּתְּ אֶל-לִבְבְּךָ,"** (דברים, ד', ל"ט)

הן כה הרבה דברים יודעים אנו, ונכשלים. יודעים שאסור לרכל, לספר לשון הרע, שאסור לשקר, שיש להיזהר ברגשות הזולת, שיש להאיר פנים, שאסור לכעוס, ושאינן להתגאות. יודעים אבל היצר בתוקפו! ומדוע? כי הידיעה אינה עומדת על הלב: **"וְשִׁמְתֶם אֶת-דְּבָרֵי אֱלֹהִים, עַל-לִבְבְּכֶם וְעַל-נַפְשְׁכֶם"** (שם, י"א, י"ח).

וזה התרופה! על האדם להשקיע ולעמל להחדיר את הידיעה אל ליבו – רק כך היא תפעל מיד!

אל יומר אדם כאשר יתפנה לי זמן – אלמד תורה, כי אינך יודע מה ילד יום, שהרי טרדות חיי העולם הזה מתרגשות על האדם חדשות לבקרים, ונמצאת יוצא מהעולם הזה בלא תורה. לפי כך אמרו חז"ל: עשה תורתך קבע, ומלאכתך עראי (רבי יונה).

זאת ועוד, גם אם לאחר זמן תבוא עליך השלווה, ויוכל ללמוד בנחת, הן הפסיד את לימוד התורה בעבר, וזהו הפסד שאין לו תמורה.

אילו רק פעם אחת יתרכז האדם ויתבונן באחריתו, ויצויר ברוחו את יום פקודתו, תפחת מאוד בעיניו חשיבות ענייני העולם הזה, והדברים יכו שורש בליבו והנהגתו תשתנה לבלי הכר, שהרי כל אדם אוהב את עצמו, ולאחר שיתבונן יגיע למסכנה, כי לטובתו, כדאי שינהג כך.

דרשו חז"ל (שבת פח): "הנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים, עושים מאהבה ושמחים בייסורים, עליהם הכתוב אומר: 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'." ע"כ

וכן לימדונו חז"ל (בבא קמא צג): "לעולם יהא אדם מן הנרדפין ולא מן הרודפין שאין לך נרדף בעופות יותר מתורים ובני יונה והכשירן הכתוב לגבי מזבח"

ואומר המדרש (ויקרא רבה כ"ז, ה'): אמר הקדוש ברוך הוא: שור נרדף מפני ארי, עז נרדף מפני נמר, כבש מפני זאב - לא תקריבו לפני מן הרודפים אלא מן הנרדפין. זה שכתוב: "שור או קֶשֶׁב או עֹז פִּי יִנְלָד" (כב, כז)

כלומר: אף-על-פי שמתעם: "זֶה אֶ-לִי וְאֶנְהוּ", היה ראוי להקריב את הגיבורים והנאים (כגון: ארי, נמר וכדומה) בחר הקב"ה בחלשים שזהו ההידור למזבח! זהו נוינו! זהו שבתו! - שמואס ברודפים ובוחר בנרדפים" מכאן שהנרדפים הם הנאים! הם המהודרים! הם המשובחים!

חז"ל מציבים, אפוא, בפנינו קביעה בעלת משמעות חריפה ביותר: אם עומדות בפני אדם שתי אפשרויות, להיות רודף או להיות נרדף, להיות מעליב או להיות נעלב – יבחר מרצונו להיות הנרדף והנעלב!

ומוסיפים ומלמדים אותנו חז"ל כי בני אדם שזכו למעלות הבאות: אינם עולבים במעליביהם; אינם משיבים מאום למטיחים בהם חרפות וגידופים; מקימים את מצוות ה' מאהבתו ולא מיראת העונשים; כאשר באים עליהם ייסורים אינם מערערים עליהם אלא שמחים בהם – מעלתם גדולה עד מאד, ועליהם הכתוב אומר: "וְאֶהְיֶה פְּצֵאת הַשָּׁמַיִם בְּגִבְרָתוֹ". פרוש הפסוק: אהבי ה' יילכו ויתחזקו, כשמש המתחזקת והולכת מתחילת היום עד הגיעה לגבורתה בצהרים. ואומרים חז"ל: "צדיקים תחילתם ייסורים וסופם שלווה, ורשעים תחילתם שלווה וסופם ייסורים".

להלן סיפור מדהים ומרגש שנשמע מפי הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א רבה של רמת אלחנן, על כוח סגולתה של מידת הוותרנות: הסיפור אירע בבית הדין בחולון, לשם הגיעו לדין תורה, חתן טרי והצלם שצילם את חתונתו. הצלם הגיע לתבוע את החתן, כי החתן לא היה מוכן לשלם את כל הסכום שנקבע מראש.

החתן טען שאינו מוכן לשלם, מפני שהצלם לא עשה את עבודתו כראוי. ומדוע? רבנים חשובים הגיעו לחתונה ולא צולמו, אין לו מזכרת מנוכחותם בחתונה והדבר מצער אותו ולכן אינו מוכן לשלם את כל הסכום. הצלם, טען מנגד, כי השתדל לעשות את הנדרש ממנו, אך הסיבה שלא הספיק לצלם את כל הרבנים שהגיעו לחתונה, היא מפני שהם הגיעו לדקות ספורות והתערבבו בקהל הרב שנכח בחתונה, והוא לא הספיק לזהות ולצלם אותם.

לאחר שבדקו את כל הצדדים, נשאר בית הדין בספק: מצד אחד, החתן לא קיבל את העבודה כפי שדרש וציפה; מצד שני, הצלם עשה כל אשר ביכולתו. מחוסר ראיות, נשאר בית הדין בספק. מכיוון שכך, פנה אב בית הדין אל החתן ואמר לו:

"ראה חתן יקר! הרי החתונה כבר הייתה וכעת אתה יוצא לחיים חדשים; הצעתה היא לך שתוותר לצלם ותשלם לו את כל הסכום, וכך בוודאי תזכה לחיים טובים עם רעייתך. אם תשאיר את הצלם עם צער וקפידא, הדבר לא יוסיף לך".

הוא לא הסתפק בכך ואמר: "ראה, אם תוותר לצלם ותשלם לו את כל הסכום, אברך אותך בנוכחות הדיינים שתזכה עוד השנה לפרי בטן". אך שקט השתרר בבית הדין והכול חיכו לשמוע את תגובתו של החתן. אך לתדהמתם הרבה, החתן נעמד ואמר: "איני מוכן לוותר לו! לא אשלם לו שקל נוסף על העוול שנגרם לי".

הנוכחים היו המומים. לא בכל יום נשמעת פנייה נרגשת מאב בית הדין אל אחד הצדדים בתוספת ברכה כי אם יוותר ולא יעמוד על דעתו הוא יזכה לפרי בטן, ואם זה לא מספיק, הוא מסרב לקבל את הברכה.

באותו הזמן, נכח באולם בית הדין אברך שהגיע על מנת להתלמד כיצד נעשה דין תורה. הוא התרגש מאוד ואמר: "כבוד אב בית הדין! אני מוכן לשלם לצלם את כל תוספת התשלום שמגיעה לו מהחתן, ובתמורה לכך אני מבקש שהברכה של הרב לפרי בטן תחול על אחותי הנשואה כבר מזה עשר שנים ולא צתה לילדים".

החתן, ששמע באותו רגע את בקשתו של אותו אברך, הבין כי הברכה אינה ברכה פשוטה, אלא שווה הרבה. הוא מיד חזר בו והכריז:

"אני חוזר ביי! אני מסכים לדברי כבוד אב בית הדין ומוכן לשלם לצלם את כל המגיע לו ברגע זה, ובלבד שכבוד אב בית הדין יברך אותי ואת כלתי בפרי בטן".

"זה כבר מאוחר מדי", השיב אב בית הדין לחתן, "לאחר שלא הסכמת להצעה, גילית שאינך באמת מעוניין בכך, ולכן איני מוכן לעשות איתך עסקה זו". החתן לא רצה לוותר והחל ממש להתחנן על נפשו: "לא, לא, אני באמת מוותר לוי". וכדי להראות שהוא מתכוון לכך, הוציא מיד מכיסו צ'ק כדי לשלם לצלם, "ובלבד שייתן לי הרב את ברכתו היקרה". אב בית הדין שתק כמה רגעים והרהר מעט. "אתה, החתן תשלם לו את הסכום, ואני אברך אותך שתזכה לפרי בטן. אך גם את האברך המתלמד שמסר נפשו והיה מוכן לשלם לצלם את הכסף ובלבד שיזכה בפרי בטן, אני אברך שתזכה אחותו עוד השנה לפרי בטן, בריא ושלם".

הכול היו מרוצים מהפשרה. החתן כתב מיד צ'ק לצלם ונפרד ממנו בידדות, ואב בית הדין עמד בנוכחות הדיינים וברך את החתן ואת אחותו של האברך, שיזכו עוד השנה להתבשר בבשרות טובות. באותה שנה נפקדה הכלה אשת החתן בבת, וכמוה נפקדה אחותו של האברך אף היא באותה שנה בבת בריאה ושלמה, אחר עשר שנים (!) של ציפייה ארוכה וקשה לפרי בטן. (המבשר תורני)

בספר "שמירת הלשון" כותב בעל ה"חפץ חיים": "הנעלב, כשמקבל עליו את הדין ושותק, בוודאי הקב"ה ירומם קרנו עבור זה, הן בעולם הזה והן בעולם הבא, וכן מצינו אצל דוד המלך ע"ה כשקיללו שמעי בן גרא, לא הניח לעבדיו לקנאות לכבודו, אלא אמר: 'כי ה' אמר לו לקלל'. ואמרו חז"ל שבאותה שעה זכה דוד עבור זה להיות הרביעי לרגלי המרכבה".

הבה נתבונן! שמעי בן גרא מבזה את דוד המלך בביזיון נורא, וסוקל אותו באבנים, ומובא בזוה"ק, שצער גדול כזה, לא היה לדוד כל ימי חייו, וחיליו של דוד רוצים להרוג את שמעי, ודוד אומר להם: לא לעשות לו דבר, כי הכל מהשגחה העליונה, כי ה' אמר לו קלל. ובאמת היה לו טובה גדולה ממאורע זה, כי נמחלו לו עונותיו.

ואומר בעל ה"ראשית חכמה" (ישער התשובה" פ"ג) שמכאן עלינו ללמוד, שצריך להיות שומע חרפתו ואינו משיב, ולקבל הביזיון בסבר פנים יפות, כי המחורף הוא שליח מלמעלה לטובת האדם. וכיון שליבו נשבר ונכנע על-ידי הבושה, על-ידי זה נעשה תיקון השכינה, והדין נכבש תחת החסד, ונמצא שמשמ מקריב לה' יתברך את נפשו השוכנת בליבו.

שאלו את רבנו הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, עברו ישיבה, שהתלמידים הם בעלי תשובה ומחפשים תיקון וחיזוק על עוונותיהם בעבר. עד עכשיו הם היו הולכים לכותל וגומרים את ספר התהילים, וראש הישיבה שלהם שואל להם קיימת תקנה אחרת.

אמר רבנו זיה"ל: "אובא ברמ"ק שיקבלו על עצמם לקבל עלבונות באהבה, זה דבר הכי טוב!" שאלו את רבינו, שהרי זה דבר שאי אפשר להזמין, ויכולה לעבור תקופה שזה לא יהיה? אך הבינו מדבריו שעצם הדבר שמקבלים על עצמם דבר זה, זה כבר חשוב!

מעשה היה אצל בעל ה"חפץ חיים" זצ"ל, שפעם לפני ימים נוראים ראו אותו בוכה, ושאלו אותו על סיבת הבכיה? ואמר: היות שאנשים מסתכלים עליו כאדם מכובד, הרי הם נוהגים בכבודו ולא פוגעים בו, כך שאין לו ההזדמנות להיות מעביר על מידותיו, על-ידי הניסיון שיפגעו בו, שעל זה אמרו חז"ל (ר"ה יז. יומא כג.): "כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו". וכן אמרו חז"ל (חולין פט): "תולה ארץ על בלימה" (איוב כ"ז, ז') - אמר רבי אילעא: אין העולם מתקיים, אלא בשביל מי שבולם את עצמו בשעת מריבה".

ומוסיף ומגלה לנו בעל ה"ראשית חכמה" (בישער הענוה פ"ג):

"כי האיש אשר ידבנו לבו לתקן מידותיו, ולישר דרכיו ומעשיו, ולרדוף אחרי הענוה בתכלית השלימות, להיות עלוב ולא יעלוב, שומע חרפתו ולא ישיב. מיד תשרה עליו השכינה, ולא יצטרך ללמוד מבשר ודם, כי רוח א-לוהים תלמדנו".

בחיי השגרה האפורים מאבד האדם, את הרגש הנכון לחייו, את ההבנה האמיתית לסוד קיומו. אין הוא מעריך את מלוא ערכו של מתנות חייו. רוב ימיו חולפים עליו אגב טרוניות על מה שאין לו. אולם אדם, אם ניצל ממצולות ים, אם שוחרר אחרי שנות ישיבה בציונו, אם נחלץ מאש תופת בשדה הקרב או נרפא ממחלה קשה – זוכה תחושת הקיום שלו למימד חדש בעיניו. הוא חש שהוא חי, וטעם חדש עולה בחיכו, טעם שלא ידעו מעולם. הוא נהנה מחדש, בהנאת אמת, מן החיים עצמם.

בשעה כזאת גם לנשום מלוא הריאות אוויר צח עשוי להיות חוויה מרגשת. לולא סכנת האבדון, בה היה נתון, לא היה חש תחושות מעין אלו. הסכנה וההצלחה ממנה הפכו אותו לאדם אחר, לאדם חי יותר, המפעיל כוחות רבים שלרוב הם רדומים. הוא הפך לאדם שלם יותר.

אך כל אלה אינם אלא השכבה החיצונית של רגשות הלב. אם האדם מסתפק בהם ותו לא, הוא מחסיר מעצמו טובה רבה. הוא מאבד איכות נוספת, שליומות מקיפה וגבוהה יותר: **אם גם יודע הוא, שברגע זה זכה למגע בכל המלטפת של ההשגחה העליונה – אושרו רב יותר. אם חש הוא ידה נימי לבו, שכח עליון חשב עליו וגאל אותו – תגבר השמחה לאין ערוך.**

מודעות זו תביא אותו לתחושת קרבה למקור ההוויה עצמה. הוא יחוש רצון להביע תודה להשגחה העליונה הגואלת והפודה אותו.

"וזאת תורת, זבח השלמים, אשר יקריב, לה'." אם על-תודה, יקריבנו-- והקריב על-זבח התודה... " (ז', י"א-י"ב).

פרשת השבוע שלנו זנה בקרבן 'התודה'. קרבן שהיה מוקרב בבית המקדש, עבור כל אדם שניצל מסכנה גדולה ומאיימת – כמו למשל, אדם שהחלים ממחלה קשה. קרבן 'התודה' הזה כלל ארבעים כיכרות לחם, אותן היה האדם אוכל בסעודה חגיגית, כאות הערכה על כך שניצל מסכנה.

הגמרא מציינת, שקיימים שני מאפיינים חריגים בקרבן 'התודה' הזה, שמבדילים אותו משאר הקורבנות הדומים לו: הוא מכיל כמות עצומה למדי של מזון – ארבעים כיכרות לחם, ובנוסף, כל הכיכרות חייבות להיאכל תוך זמן קצר ביותר – עשרים וארבע שעות בלבד! ברור לכולנו, שהמביא את קרבן 'התודה', לעולם לא יהיה מסוגל לאכול את כל הכיכרות הללו בזמן כה קצר! אז מדוע התורה בכל זאת מחייבת אותו לעמוד בתנאים כל כך קשים?

התשובה לכך, שהתורה רוצה ליצור מצב, בו האדם לא רק יעריך את מזלו הטוב, אלא גם יחלוק את רגשות התודה שלו עם אנשים אחרים. כמות הכיכרות שעליו 'לחשל' היא כה גדולה, עד שהוא נאלץ להזמין לסעודה שלו את כל בני משפחתו וחבריו הקרובים, בכדי לשתף אותם ולפרסם באוזניהם כיצד ניצל מהסכנה הגדולה.

כיום, כאשר בית המקדש אינו קיים, אנו אומרים את ברכת "הגומל" ברוב עם בבית הכנסת, במהלך קריאת התורה, ובצורה זאת מפרסמים את נס ההצלחה שהקב"ה גמל עמנו. במעשה זה אנו נותנים ביטוי לקשר ולאמונה שלנו בבורא עולם. זוהי המהות האמיתית של המושג 'קידוש השם' – קידוש שמו ברבים.

מסופר על הרב אלישיב זצ"ל שהיה מאושפז בבית חולים וטיפל בו רופא שמדבר רק אנגלית. והיה ביניהם תמיד מתורגמן שהיה מעביר לרב את המסר ואחר כך לרופא. והנה, בסיום הטיפול, הרב פנה לרופא והחל לומר לו באנגלית: "תודה רבה מקרב לב וכו'".

הרופא לא הבין: "אם אתה יודע אנגלית למה היה כל הזמן מתורגמן?" אולם מיד הסבירו לו: "הרב לא יודע אנגלית, אבל לפני כמה ימים ביקש שילמדו אותו לומר מילות תודה באנגלית כדי שיוכל להודות בעצמו". כששאלו את הרב מדוע לא השתמש במתורגמן כדי להודות? הסביר: הנה בחזרת הש"ץ, החזן אומר ואנו יוצאים ידי חובה בשמיעה, אולם כשמגיעים ל"מודים" כל הקהל אומרים איתו יחד "מודים דרבנן" - למה? כי "תודה" צריך כל אחד בעצמו לומר!!

ראו נא, הרב אלישיב שהיה מנצל כל רגע מחייו ללמוד תורה, עצר ולמד כמה מלים באנגלית כדי להודות בעצמו.

שאלה נוקבת שאל הגאון רבי אביגדור מילר זצ"ל: דוד המלך אומר "דְשַׁנְתָּ בְשִׁמְן רֵאשֵׁי פֹסֵי רְנָנָה"; מדוע רק לדוד המלך הייתה הכוס מלאה בהודאה לה'? למה איתנו לא מרגישים כוס רוויה בהודאה לה' על חסדיו אתנו? והוא ביאר נפלא! הכוס של דוד המלך הייתה שלמה, הכוס שלנו יש בה חור בתחתיתה, כל חסד שה' עושה – נכנס – איתנו מודים וזה נעלם! אחרי זמן הדבר נשכח! נשאר לנו רק את ההודאה האחרונה.

דוד המלך שכוסו הייתה שלמה, היה מודה להקב"ה על כל חסדיו גם בעבר כי הם היו אצלו בכוס המלאה – 'כוס רויה'! כמה אנו צריכים להתחזק בדבר, להכיר תודה לבוראנו על כל החסד שעשה ועושה עימנו, וכל מי שנעשה לו נס ואומר שירה – שכרו שעושים לו נס אחר, שנאמר (תהלים ט): "זֹבַח תֹּדָה יִבְרָכְנִי יְגֹוֹ אֲרָאֶנּוּ בְּיָשָׁע אֱלֹקִים". (פלא יועץ הלול)

לע"נ אסתר מזרחי בת יחזקאל וכתון ז"ל
ולב"ע ב' טבת ה'תש"פ. ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ ר' יצחק ב"ר נסים מזרחי ז"ל
ולב"ע י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה.